

นักวิจัยป๋ออาร์ทีศึกษาความหลากหลายของพืชสกุล “ปาหนัน” สํารวจพบ 20 ชนิดในประเทศไทย เผยบางชนิดมีฤทธิ์ทางยา เช่น เป็นยาลดไข้ ใช้กันอย่างแพร่หลายในชนพื้นเมืองคาบสมุทรมลายู ล่าสุดมีรายงานพบสารต้านเนื้องอกและเซลล์มะเร็ง ระบุปาหนันชนิดที่พบสารดังกล่าวเป็นชนิดที่พบในเมืองไทย

ดร. ยุธยา อยู่เย็น คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ร่วมกับ รศ. ดร. วิไลวรรณ อนุสารสุนทร ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ดร. ปิยะ เฉลิมกลิ่น ฝ่ายเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ศึกษาความหลากหลายของพืชสกุลปาหนัน ซึ่งเป็นพืชในวงศ์เดียวกับกระดังงา ซึ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลายของคนไทยในฐานะไม้ดอกไม้ประดับที่มีกลิ่นหอมเย็น ภายใต้การสนับสนุนของ “โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก” และ “โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการBRT)” โดยจากการสำรวจพืชสกุลดังกล่าว พบว่าในประเทศไทยพบประมาณ 20 ชนิด จากประมาณ 120 ชนิดทั่วโลก

“พืชสกุลปาหนันมีศูนย์กลางการกระจายพันธุ์ในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ประเทศไทยลงไปถึงคาบสมุทรมลายู โดยเกาะบอร์เนียวมีความหลากหลายมากที่สุด ประมาณ 30 ชนิด บริเวณคาบสมุทรมลายูจำนวน 21 ชนิด และเกาะสุมาตราจำนวน 15 ชนิด

ในประเทศไทยพบในทุกภาคแต่มีความหลากหลายมากในทางภาคใต้ตอนล่าง โดยทั่วไปมักพบขึ้นอยู่ตามบริเวณพื้นล่างของป่าดิบชื้น หรือป่าดิบเขา ซึ่งจากจำนวนชนิดที่พบ 20 ชนิดถือได้ว่าประเทศไทยมีความหลากหลายของพืชในสกุลปาหนันค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน” ดร.ยุธยา กล่าว

ผลจากการสำรวจพบว่าในจำนวนพืชสกุลปาหนันที่พบนี้มีบางชนิดเป็นชนิดที่ยังไม่เคยมีรายงานว่าพบในประเทศไทยมาก่อนจำนวน 5 ชนิดคือ ปาหนันจิว (G. elegans) ปาหนันยักษ์ (G. cheliensis) แสดสยาม (G. repevensis) บุนหาลึก (G. sawtehii) และ ปาหนันผอม (G. umbrosus) และมีบางชนิดที่กำลังอยู่ในระหว่างการรายงานเป็นพืชชนิดใหม่ของโลกอีกด้วย ทั้งนี้ลักษณะของพืชสกุลปาหนันคือ เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม ออกดอกเป็นกระจุกตามลำต้น กิ่งหรือซอกใบ มีทั้งดอกขนาดเล็กเพียง 1 เซนติเมตร เช่น ดอกปาหนันจิว จนถึงดอกขนาดใหญ่ 6-12 เซนติเมตร เช่น ปาหนันช้าง ดอกมีสีขาว ครีมี เหลือง ชมพู หรือ ส้ม แล้วแต่ชนิด โดยมากมีกลิ่นหอมอ่อนๆ บางชนิดออกดอกตลอดทั้งปี

แต่ส่วนมากออกดอกในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ในแง่ของการใช้ประโยชน์ ดร.ยุธยา กล่าวว่า ชาวพื้นเมืองในท้องที่ต่างๆ แถบคาบสมุทรมลายูมีภูมิปัญญาพื้นบ้านในการนำปาหนันมาใช้เป็นยารักษาโรคในกลุ่มของคนพื้นเมืองในท้องที่ต่างๆ เช่น เป็นยาสำหรับผู้หญิงคลอดบุตร โดยใช้ต้นกิ่งเดียวดอกเดียว ปาหนันผอม และ บุนหาลึก นอกจากนั้นชาวชวายังมีการนำเอารากต้นกิ่งเดียวดอกเดียวมาใช้ในการเป็นยาลดไข้ได้อีกด้วย

สำหรับชาวนั้นยังไม่ค่อยมีการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ นอกจากเป็นไม้ดอกไม้ประดับ เนื่องจากเป็นพรรณไม้ที่มีกลิ่นหอมเย็น ดอกดก มีสีสวยงาม ลำต้นมีขนาดไม่ใหญ่จนเกินไป และมีใบเขียวตลอดทั้งปี เหมาะสำหรับผู้ที่ชื่นชอบสวนแบบไทยๆ ที่มีความร่มเย็นของพรรณไม้ รวมทั้งกลิ่นหอมของดอกในยามค่ำคืน ตัวอย่างของชนิดที่เหมาะสมนำมาใช้เป็นไม้ประดับได้แก่ สับนงาป่า ข้าวหลามดง แสดสยาม บุนหาลึก บุนหาลึก ปาหนันมรกต ปาหนันผอม และสำเหล้าต้น เป็นต้น นอกจากนี้จะมีประโยชน์ในการนำมาใช้รักษาโรคตามภูมิปัญญาพื้นบ้านแล้ว

ปัจจุบันยังมีรายงานการศึกษาในต่างประเทศพบสารออกฤทธิ์ต้านเนื้องอกและเซลล์มะเร็งจากพืชสกุลปาหนันอีกด้วย

โดยพืชในสกุลปาหนันที่เคยมีรายงานการศึกษารอกฤทธิ์ทางชีวภาพแล้วได้แก่ ปาหนันช้าง (G. giganteus), ปาหนันผอม (G. umbrosus), ปาหนันพรุ (G. malayanus), ปาหนันยักษ์ (G. cheliensis), ปาหนันจิว (G. elegans) และสับนงาป่า (G. griffithii) ทุกชนิดเป็นชนิดที่พบในเมืองไทย ซึ่งในขณะนี้ ดร.ยุธยา ได้ทำการศึกษาการออกฤทธิ์ในปาหนันหลายชนิด และจากผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่าปาหนันจิว (G. elegans) ออกฤทธิ์ได้ดี จึงจะมีการศึกษาในระดับลึกต่อไป

จึงนับได้ว่านอกจากจะมีศักยภาพในด้านการนำมาใช้เป็นไม้ประดับเพื่อความสวยงามแล้ว

พืชสกุลปาหนันยังมีศักยภาพในด้านการนำมาใช้รักษาโรคมะเร็งที่ยังรอการค้นคว้าต่อไป

พืชสกุลปาหนันจึงเป็นพืชกลุ่มใหม่ที่ควรได้รับความสนใจในการนำมาพัฒนาเชิงเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง ภาพประกอบ